

GIANNI VATTIMO „SILPNASIS MĄSTYMAS“ IR HERMENEUTIKA

Arūnas Mickevičius

Vilniaus universiteto Filosofijos katedra
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. (370 5) 266 76 17
Faks. (370 5) 262 79 50
El. paštas: arunas.mickevicius@gmail.com

Pagrindinis straipsnio tikslas – išaiškinti, su koku hermeneutiniu teoriniu modeliu ir kontekstu galime sieti bei identifikuoti G. Vattimo „silpnąjį mąstymą“. Straipsnyje išskiriami ir apibūdinami trys kultūros supratimo hermeneutiniai modeliai: silpnoji (silpnų argumentų), arba neįtikinančioji, hermeneutika, svarioji (svarių argumentų), arba tvirtoji, hermeneutika ir nuodugnioji (nuodugnių, išsamių argumentų), arba gilioji, hermeneutika. Straipsnyje siekiama pagrįsti tezę, jog „silpnąjį mąstymą“ reikėtų priskirti silpnajai hermeneutikai ir parodyti, kuo jis skiriasi nuo kitų hermeneutinių modelių.

***Pagrindiniai žodžiai:** silpnasis mąstymas, hermeneutika, interpretacija, supratimas, tikrovė.*

Gianni Vattimo savo veikaluose bando aiškintis šiuolaikinės kultūros arba šiuolaikinio pasaulio prigimtį. Teorijų, aiškinančių šiuolaikinį pasaulį ir kultūrą, yra daugybė, kai kurios iš jų save vadina hermeneutinėmis kultūros supratimo teorijomis. Pats Vattimo įvairiuose savo veikaluose nevengia dažnų nuorodų į hermeneutiką, o tai leidžia įtarti, kad minėtasis „silpnasis mąstymas“, kuriuo remiantis siekiama suprasti šiuolaikinės kultūros prigimtį, taip pat tam tikra prasme gali būti priskirtas vienam iš teorinių hermeneutinių modelių. Tuomet natūraliai kyla klausimas, kaip ir koku mastu Vattimo kultūros supratimo hermeneutinis modelis skirtųsi nuo kitokių kultūros supratimo hermeneutinių modelių ir kaip tuos kitokius teo-

rinius modelius būtų galima įvardyti? Siekdamį atsakyti į šį klausimą, daugiausia remsimės Vattimo veikalu *Perregima visuomenė*, kuriame bene raiškiausiai matoma, kaip iš „silpnojo mąstymo“ pozicijų autorius supranta šiuolaikinį sociumą ir kultūrą.

Minėtame veikale Vattimo nedviprasmiškai savąjį mąstymą priskiria postmoderniajam. „Visų pirma, – teigia autorius – mes kalbame apie postmoderną, nes manome, jog kažkokiu svarbiausiu, esminiu aspektu modernybė baigėsi“ (Vattimo 2002: 7). Kaipgi Vattimo supranta postmodernybę? Skaitant pastarąjį ir kitus autoriaus tekstus aiškėja, kad Vattimo modernaus mąstymo charakteristika sutampa su tuo, ką Jeanas-Francois Lyotard’as vadino

„didžiuoju pasakojimu“, Emmanuelis Levinas – „totalybės mąstymu“, o Hansas Georgas Gadameris – „apsišvietusio proto fundamentalizmu“. Taigi, Vattimo teigimu, modernybė baigiasi tada, kai jau nėra jokios galimybės ir net būtų naivu kalbėti apie istoriją kaip vientisą, visa apimančią procesą. „Vieningos ir universalios istorijos“ idėjos krizė neatsiejama nuo „progreso“ idėjos krizės. Nors pats Vattimo to tiesiogiai neįvardija, bet modernybės pabaigą galėtume sieti su Georgo Hegelio filosofija. Tačiau modernybės pabaiga, Vattimo taiklia išvalga, nėra vien teorinė nuostata, kurią šiandien išstūmė kita – postmoderni – teorinė nuostata. Jis atkreipia dėmesį į lūžį arba slinktį, kurie yra neatsiejami nuo pačios patirties. Kitaip tariant, modernybės pabaiga, nebūdama tik gryna teorinė kontempliacija, kartu nurodo ir į tam tikras patirtis ir praktikas: 1) modernybės pabaigą lydi kolonializmo ir imperializmo pabaiga; 2) modernybės pabaigą liudija naujas reiškinys – komunikacijos visuomenės atsiradimas. Šia prasme, pasak Vattimo, su „komunikacijos visuomenės atsiradimu“ išsipildė Friedricho Nietzsche's pranašystė – „pasaulis tapo pasaka“ (Nyčė 1991: 519–520). Ką tai reiškia? Tai, kad jei mes ir turime bei operuojame idėja „realybė“, tai ji negali būti suprasta kaip kokia nors „objektyvi duotybė“ anapus žiniasklaidos vaizdinių. Taigi, pasak Vattimo, šitų vaizdinių gausoje praradome tai, kas gali būti pavadinta „realybės pojūčiu“. Tikrovė, panašiai kaip Nietzsche's atveju, virto „pasaka“, t. y. fantasmagorišku žiniasklaidos pasauliu. Ir ši „realybės“ prarastis, apie kurią kalba Vattimo, mūsų manymu, nėra teorinė nuostata, nėra konstrukcija ar spekuliacija, bet yra tam tikra patirtinė konstatacija. Ar pats Vattimo nurodo kokią nors alternatyvą „realybės“ pojūčio prarastiai? „Ar mes privalėtume jam [simuliatyviame žiniasklaidos pasauliui – A. M.], – klausia jis – priešpriešinti tvirtos, vieningos, patva-

rios ir „autoritarinės“ realybės nostalgiją?“ (Ваттимо 2002: 14). Pats Vattimo, panašiai kaip ir Nietzsche, neakcentuoja jokios kitos alternatyvos ir neįaučia jokios nostalgijos „realybės“ patirties prarastiai. Tokia nostalgija „realybei“, anot Vattimo, rizikuoja virsti neuroziniu santykiu: atkurti ir sugrįžti į vaikystės pasaulį, kuriame „šeiminiai autoritetai būtų tuo pat metu ir bauginantys, ir raminantys“ (Ваттимо 2002: 14–15). Remiantis Vattimo išėitu taip: jeigu mes bandome bėgti iš šitos iliuzinės žiniasklaidos vaizdinių plotmės į „realybės“ plotmę, atsiranda „tėvo“ balsas kaip stipriojo balsas, kuris nors ir baugina, bet kartu ir ramina. Ir priešingai, „realybės jausmo“ prarasties patirtis sutampa su tuo, ką Vattimo vadino *spaesemento*, t. y. žemės netekimu, pagrindo netekimu, pamestinumo (našlaitiškumo) patirtimi.

Atkreipkime dėmesį į tai, kaip žmogaus buvimas pasaulyje buvo aiškinamas anksčiau. Pavyzdžiui, remiantis Platono tekstais, žmogiškoji egzistencija yra nuopuolio egzistencija arba tremtinio, našlaičio egzistencija. Kitaip tariant, Platonas kalba apie „užsimiršusią“, bet vis dar gėbančią daugiau ar mažiau „prisiminti“, kaip yra iš tikro, žmogiškąją egzistenciją. Vadinas, Platonas tikėjo, kad „spaesemento“ yra toks būvis, iš kurio „prisimindami“ ne tik galime, bet ir privalome vaduotis ir sugrįžti prie tikrumo plotmės. Lygiai taip pat žmogiškasis buvimas traktuojamas ir krikščionybės tekstuose. Skirtumų atsirastų tik aiškinantis klausimą, kaip mes patiriame „tikrumo“ netektį: remiantis Platonu „spaesemento“, t. y. „nuopuolis“ arba „tremtis“, yra labiau Lemties arba Įvykio plotmės dalykas, o krikščionybė šią netektį glaudžiai susietų su asmens veiksmu ir jį lydinčia kalte. Bet šias dvi pozicijas sieja bendra nostalgiska nuostata iš „spaesemento“, t. y. „tremties“ būklės, sugrįžti „namo“, t. y. prie „tikrovės“. Taigi ši „spaesemento“, t. y. pamestinumo patirtis, kurio ištakos slypi Platono ir krikščio-

nybės tekstuose, sutampa su tuo, ką Vattimo savo tekstuose vadino „silpnuoju mąstymu“ ir „nihilistiniu mąstymu“, tik jau be nostalgijos galimybės sugrįžti.

Mes teigtume, kad „postmodernų mąstymą“, apie kurį kalba Vattimo, ir „silpnąjį mąstymą“ bei „nihilistinį mąstymą“ galima suprasti kaip vis tą patį mąstymą, t. y. mąstymą, kylantį iš minėto pamestinimo, benamystės patirties ir negalėjimo sugrįžti prie „tikrovės“ klodo, kuris tuo pačiu metu „tėviškai“ ramintų (gantuotų diskursyvią, psichologinę-emocinę stiprybę) ir baugintų (suponuotų geismingą egzistenciją, peržengiančią numatytą „autoritarinę“ tvarką, drausmintų ir baustų). Pats Vattimo taip ir sako: „filosofai nihilistai – tokie kaip Nietzsche ir Martinus Heideggeris (bet taip pat ir pragmatikai, pavyzdžiui, Johnas Dewey ir Ludwigas Wittgensteinas) – stengiasi nurodyti į gebėjimą suvokti šią postmodernaus pasaulio netvarią patirtį, išvelgti šioje patirtyje galimybę (*chance*) būti humaniškiems kitaip / kitokiu būdu. Jie parodo, kad būtis nebūtinai sutampa su stabilumu, nekintamumu, pastovumu, bet susijusi su įvykiškumu, sutarimu, dialogu, interpretacija“ (Vattimo 2002: 18).

Šios Vattimo minimos „įvykiškumo“, „sutarimo“, „dialogo“, „interpretacijos“ kategorijos aiškiai sugestijuoja mums rūpimą hermeneutinį kontekstą. Todėl visai teisėtai galime kelti klausimą: apie kokį kultūros supratimo hermeneutinį modelį Vattimo kalba, kas jam yra būdinga ir kuo jis skirtusi, pavyzdžiui, nuo Gadamerio, Jürgeno Habermaso ir kitų hermeneutinių kultūros supratimo modelių? Siekdami atsakyti į šį klausimą, remsimės Nicholo H. Smitho (Smith 1997: 10–29) pateikta klasifikacija. Autorius išskiria tris kultūros supratimo hermeneutinius modelius ir jie visi priešpriešinami vadinamajam „apsišvietusio proto fundamentalizmui“, kuris pačia bendriausia prasme numato minėtą „tėviškąjį“ ra-

minamąjį ir drausminamąjį diskursą. Taigi galime išskirti tris kultūros supratimo hermeneutinius modelius: 1) silpnoji (silpnų argumentų), arba neįtikinančioji, hermeneutika (*weak hermeneutics*), pavyzdžiui, Paulis Ricoeuras tai vadintų „įtarumo hermeneutika“, o Johnas Caputo – „radikalia hermeneutika“ (Caputo 1987); 2) svarioji (svarių argumentų), arba tvirtoji, hermeneutika (*strong hermeneutics*); 3) nuodugnioji (nuodugnių, išsamių argumentų), arba gilioji, hermeneutika (*deep hermeneutics*).

Kas būdinga šioms hermeneutikoms? Su pirmuoju kultūros supratimo hermeneutiniu modeliu, pasak Nicholo H. Smitho, galime sieti tokius autorius kaip Nietzsche, Richardą Rorty ir postmodernizmą. Šio modelio svarbiausi bruožai: visas žinojimas yra interpretacija; interpretacijos visada yra tik subjektyvūs vertybiniai vertinimai; pačios vertybės yra arba heterogoniškų ir nekognityvių gebėjimų išraiškos, arba heterogoniškų nekognityvių procesų arba įvykių išraiškos, pavyzdžiui, „geismo mašinos“ (Gilles Deleuze’as), istorinis procesas (Heideggerio „būties istorija“), „valia siekti galios“ (Nietzsche) ir panašiai. Beje, atkreiptinas dėmesys, kad ir pats Vattimo gausiai vartoja tokias kategorijas kaip „derealizacija“, „višutinė patirties estetizacija“, „tradicijos fragmentacija“, „prasmės užkratas arba kolonizacija“, „desakralizacijos desakralizacija“ ir visos jos pagal prasmę nurodo į Nietzsche’o teiginį: „Faktų nėra, tik interpretacijos“. Taigi Vattimo seka Nietzsche, taip pat vėlyvuoją Heideggeriui, kur ašine tampa *Ereignis* kategorija. Visa tai veda prie minties, kad Vattimo hermeneutiką mes drąsiai galime priskirti šiam silpnų argumentų, arba neįtikinančiajam, kultūros supratimo hermeneutinio modelio tipui. Vattimo „silpnasis mąstymas“, arba silpnoji hermeneutika, sutampa su Nietzsche’o perspektyvizmo samprata. Tuomet kyla klausimas: jeigu viskas, ką mes galime žinoti arba supras-

ti apie tikrovę, priklauso tik nuo perspektyvos, iš kurios žiūrint tikrovė interpretuojama, ir ši interpretacija sutampa su tikrove, tai iš kur man, kaip pirmajam gramatikos asmeniui, žinoti, ar mūsų interpretacija (tikrovės ar dalyko atžvilgiu) yra legitimi ar nelegitimi, ar įmanoma tuomet kalbėti apie klaidingą aiškinimą, supratimą ar pažinimą, iškreiptą prasmę? Ar gali būti klaidingas supratimas? Pavyzdžiui, kai skaitome to paties Vattimo tekstus arba dalyvaudami dialoge bandome suprasti, ką mums sako kitas, mes ir interpretuojame, t. y. suprantame iš savo patirties lauko, bet čia visuomet kyla klausimas: ar suprasdami neiškreipiame prasmės? Vadinasi, jeigu norime suprasti, visada turime daryti prielaidą (galbūt ontologinę), kad yra kažkokia „tikrovė“, kurią mes suprantame interpretuodami, bet ji yra. Vattimo teigia, kad mes gyvename komunikacijos visuomenėje, o tai savo ruožtu implikuoja ir tarpasmeninę komunikaciją. Norėdamas suprasti tai, ką sako kitas, ir pačiam sau atsakyti į klausimą, ar manasis supratimas legitimus ar nelegitimus, aš, kaip pirmasis gramatikos asmuo, turiu remtis prielaida ir negaliu nedaryti prielaidos, kad vis dėlto yra kažkas „tikroviška“, t. y. neiškreiptą komunikaciją numatantis „tikroviškumas“, į kurią apeliuodamas savuosius vertinimus galėčiau identifikuoti kaip nepagrįstus. Pavyzdžiui, Gadamerio hermeneutikos modelyje suprantančiajam visuomet iškyla būtinybė savo „išankstinius sprendimus“ (*Vorurteile*) atpažinti kaip teisėtus arba neteisėtus. Šia prasme Gadameris pripažintų, kad tokio atpažinimo sąlyga ir yra „tikrovė“. Bet tai yra svetima Vattimo hermeneutikos modeliui. Jeigu komunikatyviose praktikose mes atsiremiamė tik į minėtą „pamestinumo“ patirtį, kuri nurodo į realybės jausmo prarastį, tai tokie klausimai, ar aš, kaip pirmasis gramatikos asmuo, „iškreipiu“ ar „neiškreipiu“ realią dalykų padėtį, yra beprasniai, į juos neįmanoma atsakyti. Ką su-

sidūrę su panašiu klausimu daro silpnų argumentų, arba neįtikinančiosios, hermeneutikos atstovai, o su jais Vattimo? Jie atsako taip: reikia užimti kuklią poziciją ir apeliuoti tik į pagarbos gestą, t. y. leisti būti tam, kas vyksta, ir nekelti klausimo, ar vienas ar kitas aiškinimas iškreipia ar neiškreipia prasmės. Tiesos klausimo „silpnajam mąstymui“ nekylo, o jei būtų keliamas, tai į jį nebūtų galima atsakyti. Tai yra vienas esminių šio kultūros supratimo hermeneutinio modelio trūkumų.

Antroji – tai svarioji (svarių argumentų), arba tvirtoji, hermeneutika, kurios pagrindiniais atstovais galėtume laikyti Gadamerį, Charlesą Taylorą, Ricoeurą. Ji numato tokį racionalumo modelį, kuris neatsiejamas nuo įžvalgios artikuliacijos. Priešingai nei silpnoji, neįtikinančioji hermeneutika, svarioji (svarių argumentų), arba tvirtoji, hermeneutika pagal savo kryptingumą yra realistiškesnė, orientuota į realumą. Pavyzdžiui, Gadamerio hermeneutikoje nuolat apeliuojama į *Sachlichkeit* – tai reikštų dalykinį tikrumą. Tarpasmeninėje komunikacijoje, kad ir kokia ji būtų: ar tarp pirmojo ir antrojo gramatikos asmenų, ar tarp pirmojo gramatikos asmens ir kultūros artefaktų, Gadamerio hermeneutikai visada rūpi klausimas, o kaip iš tikro yra su „dalykais“, t. y. rūpi „tiesos patirtis“. Žinoma, pastarąją jis atskiria nuo metodologinės sąmonės objektyvios tiesos. Bet „tiesa“, dalykų tikrumas yra. Taigi Gadameris daro prielaidą, kad egzistuoja reali dalykų padėtis ar situacija, kuri gali būti daugiau ar mažiau arba vis kitaip suprasta, tematizuota. Būtent todėl visai pagrįstai galima kalbėti apie tarpusavyje besivaržančių ir į tiesą pretenduojančių interpretacijų gausą, apeliuoti į nepagrįstas pretenzijas, kurios iškraipo realius dalykus, todėl yra savavališkos ir neteisėtos. Todėl tokie – svarių argumentų, arba tvirtajai, – hermeneutikai rūpi aktualių interpretatyvių praktikų galimumo sąlygos. Performu-

luodami Immanuelio Kanto nuostatą, galėtume pasakyti, kad šiai hermeneutikai labiau rūpi ne patys supratimo dalykai (kurie iš *tikro yra*), bet būdas, kaip tie dalykai gali būti suprasti. Šis būdas sutampa su transcendentalinių supratimo sąlygų tematizacija.

Kita vertus, toks hermeneutikos siekis sutampa su filosofine antropologija, kai subjektas yra suprantamas kaip būtybė, kurios būtis yra savi-interpretacija. Tai, kad subjektas yra savi-interpretuojanti būtybė, reiškia, kad „ko nors supratimas“ ir „susipratimas dėl ko nors“ yra pasiekiamas įvairiais eksternalizacijos būdais, bet ne introspektyviai. Pavyzdžiui, Ricoeuras įtikinamai parodo, kad subjekto savi-prata neatsiejama nuo tokių eksternalių dalykų kaip ženklai, simboliai, mitai ir pan. Bet visuomet remiamasi prielaida, kad yra „tikrovė“ – manosios savipratos „dėl ko nors“ arba „apie ką nors“ sąlyga.

Trečioji – tai nuodugnių, išsamių argumentų, arba gilioji, hermeneutika. Svarbiausiais jos atstovais galėtume laikyti Habermasą ir „kritinės teorijos“ atstovus. Pats Habermasas, polemizuodamas su Gadameriu, šią hermeneutiką vadina „sceniniu supratimu“. Kas čia turima galvoje? Habermasas nurodo į psichoanalizės kontekstą. Pavyzdžiui, stebėdami tam tikrus simptomus ir pasitelkę tam tikras racionalias praktikas, galime atskleisti, iškelti į paviršių kaip „sceną“ giliausias tų simptomų priežastis ir tokiu būdu juos pašalinti. Tai gydytojo ir paciento santykis. Kodėl tai yra nuodugnių, išsamių argumentų, arba gilioji, hermeneutika? Todėl, kad čia sugrįžtama prie metodologinių „apsišvietusio proto“ nuostatų, kurios nebuvo būdingos Gadameriui. Šis, kalbėdamas apie komunikaciją, skiria autentiškąją nuo neautentiškosios. Neautentiškoji, arba netikroji, komunikacija, pasak Gadamerio, būtų ta, apie kurią ir kalba Habermasas. Gadamerio teigimu, tokios netikros komunikacijos pavyzdys yra gy-

dytojo ir paciento, dėstytojo ir studento santykis, kai vienas iš partnerių jau iš anksto remiasi išankstiniu racionalizacijos planu, išankstinėmis tiesomis ir taip užima objektyvistinę poziciją. Komunikacijos procese tik *at-pažįstama* ir iškeliamą į paviršių kaip į „sceną“ tai, kas vienam iš komunikuojančių partnerių gerai žinoma iki komunikacijos. Tai, pasak Gadamerio, viso labo tik komunikacijos, dialogo simuliacija.

Remiantis šių trijų hermeneutikos modelių charakteristika, taip pat Vattimo tekstų analize būtų galima formuluoti pagrindinę tezę, kurią šiame straipsnyje buvo siekiama pagrįsti: Vattimo „silpnąjį mąstymą“ drąsiai reikėtų priskirti tik pirmajam – *silpnų argumentų, arba neįtikinančiajam*, – hermeneutinio mąstymo tipui ir jį aiškiai skirti nuo antrojo – *svarių argumentų* ir trečiojo – *nuodugnių, išsamių argumentų* – hermeneutinio mąstymo tipų. Žiūrint iš Vattimo silpnąjo mąstymo pozicijos, nėra ir negali būti jokios arbitralios ar autoritetingos „instancijos“, jeigu iškyla uždavinys atsakyti į klausimą, ar aiškinimas, pažinimas, supratimas ar interpretacija yra teisėti ar neteisėti. Su šia pozicija niekada nesutiko filosofinės hermeneutikos kūrėjas Gadameris, savo tekstuose siekęs reabilituoti „autoriteto“ sąvoką, kurią diskreditavo metodologinė apsišvietusi sąmonė. Ši autoritetinga instancija Gadameriui yra *Überlieferung*, t. y. kultūrinis paveldas, tradicija. Todėl, mūsų manymu, bendras sutarimas tarp šių skirtingų hermeneutinių modelių neįmanomas: skirtingi teoretikai vienas kitą supras, bet niekada neprieis prie bendrų simetrinų požiūrio taškų. Patirtys, deja, liks asimetriškos. Gadameris tikėjo, kad tikrovė yra, o Vattimo tuo netiki. Pavyzdžiui, kalbėdamas apie Habermasą, pats Vattimo pažymi, kad jo komunikatyvaus veiksmo teorija vis dar remiasi neiškreiptos tiesos, nepažeistos socialinės komunikacijos idealu (Ваттимо 2002: 87). Regis,

Vattimo puikiai supranta, kad tikrovė niekur nedingo, ir kai jis kalba apie jos prarastį, tai čia galime išvelgti perdėtą radikalumą ir ironiją. Ir dar: „jeigu hermeneutika iš tikro nori būti dialogo filosofija <...>, jai vieną kart reikia ižengti į „derealizacijos“ kelią ir nueiti jį iki galo; tai būtų kelias, kurį pačiais bendriausiais būdais nužymėjo Nietzsche“ (Vattimo 2002: 89–90). Privedę hermeneutiką iki visiškos derealizacijos, gautume kadaise Nietzsche's įvardytą *Scheinbare Welt* (regimąjį pasaulį): „Tad kas man dabar yra „regimybė“! Tikriausiai ne kokios nors esybės (*Wesen*) priešingybė: ką aš galiu pasakyti apie kažkokią esybę daugiau, negu tik įvardyti jos regimybės predikatą. Ko gero, ir ne medinė kaukė, kurią galima užmaukšlinti bet kuriam nepažįstamajam [vok. *X. – A. M.*] ir vėl ją nuplėšti! Regimybė man – visa tai, kas veikia ir gyvena (*das Wirkende und Lebende selber*), kas pats save tiek išjuokia, kad man duoda pajusti, jog čia – vien regimybė, žaltvykslės, dvasių šokis ir niekas daugiau, – ir kad tarp visų tų sapnuojančiųjų (*Traumende*) ir aš, „besiveržiantis į pažinimą“, šoku savo šokį, kad tas, kas veržiasi į pažinimą, yra tik įnagis žemiškajam šokiui pratęsti ir

tik šia prasme priklauso prie būties (*Dasein*) šventės vadovų, ir kad visų pažinimo rūšių sąsaja bei kilnūs rezultatas yra ir bus galbūt pats pagrindinis būdas išlaikyti svajos (*der Traumerei*) visuotinybę bei visapusį visų tų sapnuojančiųjų tarpusavio supratimą ir tuo *nenutraukti sapno*“ (Nietzsche 1995: 92–93). Bet einant šiuo *derealizacijos* keliu atsakyti į minėtą klausimą dėl savųjų interpretacijų legitimumo neįmanoma.

Rita Šerpytytė, šio autoriaus tekstų analizei skyrusi daugybę straipsnių ir solidžią monografiją (Šerpytytė 2007), silpnąjį mąstymą interpretuoja kaip nesugebėjimą tikroviškai būti. Mūsų aptariamajame kontekste tai reikėtų tikrosios, neišreiptos komunikacijos galimybės prarastis. Ir tai nėra naivybė, bet skvarbi refleksija ir patirtis, kurioje tai, kas tikra, pasaulis pasirodo *tarsi* modusu: nors iš tikrųjų nėra jokio „tikrumo“, jokių tikrų vertybių, jokios neiškreiptos komunikacijos, tikrosios prasmės ir supratimo, bet elgiuosi, kalbu, vertinu, apskritai gyvenu taip, „tarsi“ visa tai būtų iš tikro. Kitaip tariant, einant šiuo „našlaitiškos“ egzistencijos, arba silpnojo mąstymo, keliu, belieka kartu su Vattimo tik „tikėti, kad tiki“.

LITERATŪRA

Caputo, J. D. 1987. *Radical Hermeneutics. Repetition, Deconstruction. And the Hermeneutic Project*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
 Ваттимо, Дж. 2002. *Прозрачное общество*. Москва: Логос.
 Nyčė, F. 1991. *Rinkiniai raštai*. Vilnius: Mintis.

Nietzsche, F. 1995. *Linksmasis mokslas*. Vilnius: Pradai.
 Smith, N. H. 1997. *Strong Hermeneutics. Contingency and Moral Identity*. London and New York: Routledge.
 Šerpytytė, R. 2007. *Nihilizmas ir Vakarų filosofija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

GIANNI VATTIMO: “WEAK THOUGHT” AND HERMENEUTICS

Arūnas Mickevičius

Summary

The article is dedicated to G. Vattimo “weak thought” and its hermeneutical implications. There are three distinguishing features of hermeneutical models – weak hermeneutics, strong hermeneutics and deep hermeneutics. The article’s main problem is to prove thesis that “weak thought” is inseparable from weak

hermeneutics. Also article discusses differences between these three hermeneutical models and its implication for understanding of contemporary culture.

Keywords: weak thought, weak hermeneutics, strong hermeneutics, deep hermeneutics, interpretation, understanding, reality.

Įteikta 2007 11 19